

Študijná príručka: Uhorsko za vlády Mateja Korvína a Jagelovcov

Táto študijná príručka je navrhnutá na overenie a prehĺbenie vedomostí o kľúčovom období uhorských dejín, ktoré formovala vláda Mateja Korvína a jeho nástupcov z rodu Jagelovcov. Obsahuje kvíz na preverenie faktov, námety na eseje na podporu kritického myslenia a slovník kľúčových pojmov.

Kvíz s krátkymi odpoveďami

Odpovedzte na nasledujúce otázky v rozsahu dvoch až troch viet na základe poskytnutého zdrojového textu.

1. Prečo dostal kráľ Matej Huňady prívlastok „Korvín“?
2. Aké boli hlavné reformy, ktoré Matej Korvín presadil, a aký bol ich cieľ?
3. Čo bol tzv. „čierny pluk“ a na aké účely ho Matej Korvín využíval?
4. Popíšte vznik a zánik Academie Istropolitany.
5. Ako sa prejavovala podpora umenia a vzdelanosti zo strany Mateja Korvína?
6. Kto bol nástupcom Mateja Korvína a ako sa jeho štýl vlády líšil?
7. Aká bola hlavná príčina a výsledok sedliackeho povstania vedeného Jurajom Dóžom?
8. Aké trvalé následky malo potlačenie Dóžovho povstania pre poddaných v Uhorsku?
9. S ktorými vnútornými nepriateľmi sa musel Matej Korvín vysporiadať na začiatku svojej vlády?
10. Akými jazykmi hovoril Matej Korvín a ako mu to pomáhalo pri výkone panovníckych povinností?

Kľúč správnych odpovedí

1. **Prečo dostal kráľ Matej Huňady prívlastok „Korvín“?** Prívlastok „Korvín“ získal Matej Huňady neskôr podľa svojho rodového znaku. V tomto znaku bol zobrazený havran, ktorého latinský názov je „corvus“.
2. **Aké boli hlavné reformy, ktoré Matej Korvín presadil, a aký bol ich cieľ?** Matej Korvín presadil viaceré reformy, najmä daňovú, a modernizoval súdnictvo. Cieľom týchto reforiem bolo posilniť moc panovníka na úkor šľachty, oživiť hospodársky život Uhorska a získať financie na vydržiavanie silnej armády a kráľovského dvora.
3. **Čo bol tzv. „čierny pluk“ a na aké účely ho Matej Korvín využíval?** „Čierny pluk“ bolo stále žoldnierske vojsko, ktoré vybuďoval kráľ Matej Korvín. Toto vojsko slúžilo ako mocenský nástroj jeho politiky, využíval ho na obranu južných hraníc Uhorska proti Turkom, ako aj na dobyvačné vojny proti susedným krajinám – Čechom, Poliakom a Rakúšanom.
4. **Popíšte vznik a zánik Academie Istropolitany.** Academia Istropolitana bola prvá univerzita na území Slovenska, založená z iniciatívy kráľa Mateja Korvína v roku 1465 v Bratislave. Univerzita zanikla pre nedostatok financií po smrti jej vicekancelára Juraja Schomberga v roku 1486 a ku koncu Matejovej vlády už neexistovala.
5. **Ako sa prejavovala podpora umenia a vzdelanosti zo strany Mateja Korvína?** Matej Korvín bol významným podporovateľom humanistov a renesančných umelcov, ktorých povolával na svoj kráľovský dvor. Založil slávnu knižnicu v Budíne, ktorá obsahovala až 2 500 bohato ilustrovaných rukopisných kníh a bola považovaná za druhú najväčšiu na svete po pápežskej.
6. **Kto bol nástupcom Mateja Korvína a ako sa jeho štýl vlády líšil?** Po smrti Mateja Korvína si uhorská šľachta zvolila za panovníka Vladislava II. Jagelovského. Na rozdiel od Mateja, ktorý sa snažil o centralizáciu moci, Vladislav ustupoval požiadavkám šľachty, čím oslaboval postavenie panovníka a získal prezývku „kráľ Dobré“.

7. Aká bola hlavná príčina a výsledok sedliackeho povstania vedeného Jurajom Dóžom?

Povstanie vypuklo v roku 1514, keď si účastníci križiackej výpravy proti Turkom, prevažne sedliaci a remeselníci, uvedomili, že sú slabo vyzbrojení a bez výcviku. Povstalci pod vedením Juraja Dóžu boli nakoniec porazení a Dóža bol kruto popravený.

8. Aké trvalé následky malo potlačenie Dóžovho povstania pre poddaných v Uhorsku? Po porážke povstania prijal uhorský snem tvrdé zákony voči poddaným. Stali sa z nich nevoľníci, ktorí boli úplne závislí od svojho zemepána a bez jeho súhlasu sa nemohli sťahovať, sobášiť ani študovať.

9. S ktorými vnútornými nepriateľmi sa musel Matej Korvín vysporiadať na začiatku svojej vlády? Po nástupe na trón sa Matej Korvín musel vysporiadať s jiskrovcami, čo bolo žoldnierske vojsko Jána Jiskru, a s bratříkmi, vojenskými skupinami bývalých husitských bojovníkov. Okrem toho musel pokoriť aj odbojných veľmožov.

10. Akými jazykmi hovoril Matej Korvín a ako mu to pomáhalo pri výkone panovníckych povinností? Súčasníci zaznamenali, že Matej Korvín ovládal viacero jazykov, vrátane slovenčiny („lingua slavica“) a nemčiny. Tieto jazykové znalosti mu umožňovali dorozumievať sa s vyslancami okolitých slovanských krajín a s Nemcami bez potreby tlmočníkov, čo mu uľahčovalo diplomatické rokovania.

Námety na esej

1. Porovnajte a zhodnoťte vládu Mateja Korvína a Vladislava II. Jagelovského. Zamerajte sa na ich prístup k šľachte, centralizácii moci a na vnútornú stabilitu Uhorska.
2. Analyzujte význam Academie Istropolitany pre Uhorsko v 15. storočí. Diskutujte o dôvodoch jej založenia, kľúčových osobnostiach spojených s jej fungovaním a príčinách jej konečného zániku.
3. Opíšte príčiny, priebeh a dôsledky sedliackeho povstania Juraja Dóžu. Vysvetlite, ako táto udalosť radikálne a dlhodobo ovplyvnila spoločenské postavenie poddaných v Uhorsku.
4. Charakterizujte Mateja Korvína ako renesančného panovníka. Svoje tvrdenia podložte konkrétnymi príkladmi z jeho politiky, vojenských aktivít a jeho mimoriadnej podpory vzdelanosti a umenia.
5. Vysvetlite, akými spôsobmi sa Matej Korvín snažil vybudovať zo Uhorska silnú, centralizovanú monarchiu a akými prekážkam pri dosahovaní tohto cieľa čelil.

Slovník kľúčových pojmov

Pojem	Definícia
Academia Istropolitana	Prvá univerzita na území dnešného Slovenska, založená v roku 1465 v Bratislave z iniciatívy kráľa Mateja Korvína. Jej názov znamená „Mesto na Dunaji“.
Bratříci	Vojenské skupiny pozostávajúce z bývalých husitských bojovníkov, ktoré po skončení husitských vojen obsadili a kontrolovali rozsiahle územia Slovenska.

Centralizovaný štát	Štát spravovaný z jedného mocenského centra, v ktorom silný panovník sústreďuje moc vo svojich rukách, často na úkor vplyvu šľachty.
Čierny pluk	Názov pre stále žoldnierske vojsko, ktoré vybudoval kráľ Matej Korvín. Predstavovalo hlavný nástroj jeho domácej i zahraničnej politiky.
Humanizmus	Kultúrne a intelektuálne hnutie renesancie, ktoré kladlo dôraz na človeka, jeho schopnosti, vzdelanie a štúdium antických textov. Matej Korvín bol jeho významným podporovateľom.
Jiskrovci	Žoldnierske vojsko vedené Jánom Jiskrom z Brandýsa. V boji o uhorský trón chránilo záujmy kráľovnej Alžbety a jej syna Ladislava Pohrobka.
Monarchia	Štátny útvar, na čele ktorého stojí panovník (napr. kráľ); forma vlády jednej osoby, ktorej moc je často dedičná.
Nevoľník	Poddaný, ktorý bol v úplnej osobnej a právnej závislosti od svojho zemepána. Tento stav bol v Uhorsku uzákonený po potlačení Dóžovho povstania v roku 1514.
Žoldnierske vojsko	Armáda zložená z platených profesionálnych vojakov (žoldnierov), ktorí slúžia za mzdu a nie z povinnosti voči panovníkovi či krajine.